

5

6

7

8

Dit moet je weten

1874

Kinderarbeid wordt verboden.

1900

Leerplichtwet.

1917

Kiesrecht voor mannen.

1919

Kiesrecht voor vrouwen.

Tijd van burgers en stoommachines

Werken voor een hongerloon

Een kind dat werkt in een fabriek.

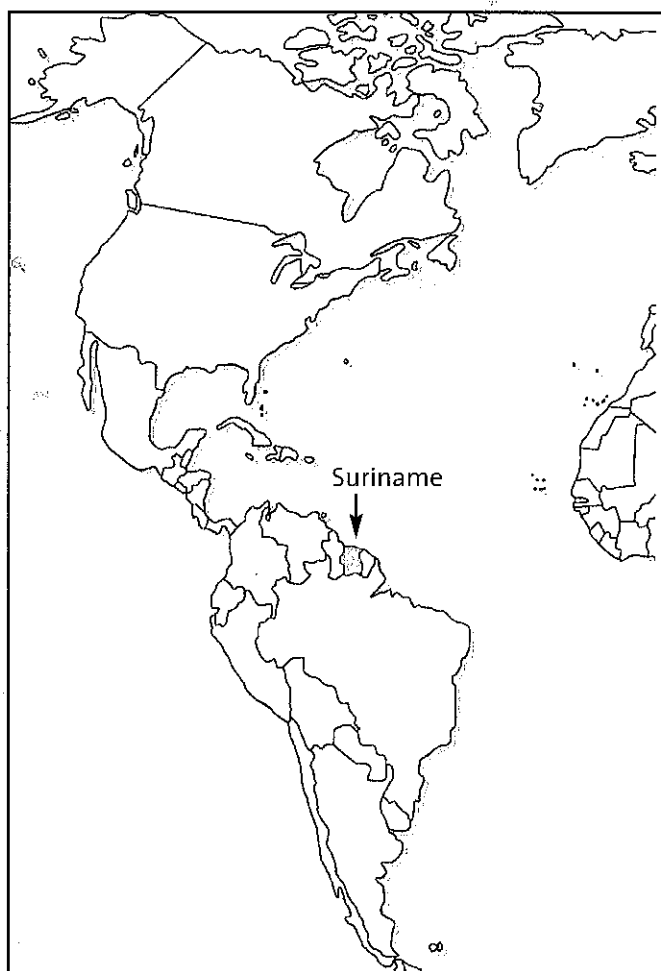
In de negentiende eeuw werden veel arbeiders behandeld als goedkope werkpaarden. Omdat ze arm waren, woonden ze in de stad dicht bij elkaar in kleine huizen. Ze aten weinig groente en fruit en werden daardoor snel ziek. Geld voor de dokter was er niet. Heel veel kinderen stierven jong. Eerst bemoeide de regering zich niet met de problemen van de arbeiders. Maar daar kwam langzaam verandering in.

Kinderen werkten ook in de fabrieken. In 1874 stemde het parlement voor de Kinderwet van minister Van Houten. Hierin stond dat kinderen onder de twaalf jaar niet meer in een fabriek mochten werken. In 1900 keurde het parlement de Leerplichtwet goed. Alle kinderen tussen zes en twaalf jaar moesten voortaan naar school. Vanaf toen kregen kinderen langzamerhand een beter leven.

Burgers en arbeiders

De arbeiders richtten verenigingen op en streden zo gezamenlijk voor meer rechten. In 1887 liet de regering onderzoeken hoe de arbeiders leefden. Het was veel erger dan iedereen al gedacht had. Om het leven van de arbeiders te verbeteren, maakte de regering een aantal sociale wetten. Socialisten wilden gelijke rechten voor iedereen en vooral het lot van de arbeiders verbeteren. Domela Nieuwenhuis, een socialist, schreef dat de koning niet hard genoeg werkte en moest daarom een jaar de gevangenis in. Troelstra richtte de Sociaal Democratische Arbeiderspartij (SDAP) op. Vrouwen streden ook voor gelijke rechten; we noemen dat vrouwenemancipatie. Wilhelmina Drucker wilde dat vrouwen kiesrecht kregen. En Aletta Jacobs was in 1871 het eerste meisje in Nederland dat ging studeren.

Nederland in de tropen

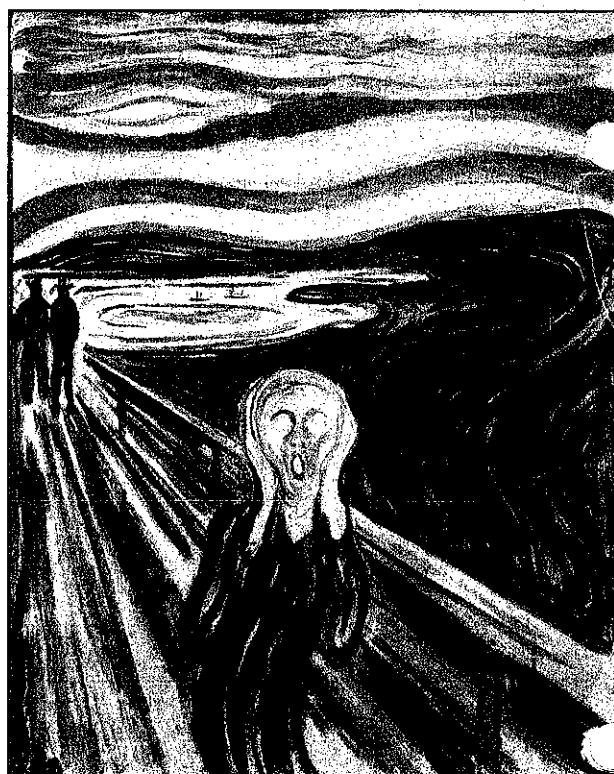

Rond 1600 waren delen van Indonesië, het huidige Sri Lanka en Suriname Nederlandse kolonies. Op de plantages (grote landbouwbedrijven) werkte de plaatselijke bevolking. Ze werden behandeld als slaven. Om met de handel zoveel mogelijk geld te verdienen, richtten de Nederlanders handelsmaatschappijen (VOC en WIC) op. Rond 1900 werd er iets voor de bevolking teruggedaan. Er werden scholen, ziekenhuizen en kerken gebouwd en wegen aangelegd. De slavernij werd verboden, maar inspraak in het bestuur kregen de inlanders niet. De Nederlanders bleven de baas en bleven ook goed verdienen aan de kolonies. Tegenwoordig geeft de regering hulp aan arme landen. Bijna alle vroegere kolonies zijn nu arme landen.

Kunst in de negentiende eeuw

In de negentiende eeuw gingen veel schilders buiten schilderen. Daar kon je pas goed zien hoe dingen er echt uitzagen. En welke kleuren ze hadden. Impressionisten, noemden deze schilders zich. Ze schilderden bijvoorbeeld landschappen, straatbeelden en gewone mensen. Ze werkten snel en schilderden met grote vlekken en strepen. Veel mensen vonden deze schilderijen maar geklieder.

Later gingen schilders, zoals Picasso, nog meer experimenteren met kleuren. Ze schilderden niet langer wat ze zagen, maar eigenlijk alleen wat ze voelden. Deze schilders noemen we expressionisten. In 1826 werd de eerste foto door de Fransman Niépce gemaakt en in 1896 werd in Nederland voor het eerst een film vertoond.

Een expressionistisch schilderij.